Kesit Akademi Dergisi
The Journal of Kesit Academy

ISSN/ИССН: 2149 - 9225
Yıl/Year/Год: 6, **Sayı/Number/ Номер:** 23, **Haziran/June/ИЮНЬ 2020, s./pp.** 298-309

Geliş/Submitted/ Отправлено: 11.05.2020
Kabul/Accepted/ Принимать: 20.06.2020
Yayın/Published/ Опубликованный: 25.06.2020

DOI: 10.29228/kesit.43511
Araştırma Makalesi
Research Article
Научная Статья

Neslihan GÜNEŞ
Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim İş A.B.D.
Yüksek Lisans Öğrencisi,
ngunes006@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-6631-1683

Dr. Öğr. Üyesi Gonca YAYAN
Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-İş Öğretmenliği Bölümü,
yayangonca@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2915-3137

NEDRET SEKBAN'IN RESİMLERİNDE SEMBOLLERİN DİLİ*

Öz

İletişim, insanın kendi duygu ve düşünceleri yanında çeşitli gereksinimlerini anlatma ve aynı zamanda da başkalarını anlama yolundaki en etkili enstrümanlardan birisidir. Bu yüzden insanoğlu hangi koşulda olursa olsun kendini ifade için daima bir yol bulmuştur. Yaşadığı her anı, her durum ve şartta sanatla bir iletişim kurarak toplumda göstermek ihtiyacını da hissetmiştir. Bu iletişim süreci içinde insanın kendini gözlemleme ve tanıma deneyimlerini çoğaldıkça, el becerileri ve iletişim dilini de kullanışı zenginleşmiştir. Dolayısıyla iletişim sanatla beraber insanın duygu ve düşüncesinde şekillenen her şeyin gelişmesine katkı sağlayan ve onu besleyen önemli bir kaynak olmuştur. Her toplumda sanatçılar da çeşitli iletişim araçlarını kullanarak geleneklerini ve kültürel kimliklerini hem korumuş hem de

* No conflicts of interest were reported for this article./Bu makale için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Corresponding Author/Sorumlu Yazar: Neslihan GÜNEŞ

Cite as/Atıf: Güneş, N. Ve Yayan, G. (2020). Nedret Sekban'ın Resimlerinde Sembollerin Dili, *Kesit Akademi Dergisi* 6(23): 298-309. http://dx.doi.org/10.29228/kesit.43511

Checked by plagiarism software. Benzerlik tespit yazılımıyla kontrol edilmiştir. CC-BY-NC 4.0

kendi düşünce ve değerleri de yaygınlaştırma imkanına sahip olmuşlardır. Günümüz sanatçılarından Nedret Sekban, toplumcu gerçeklilik akımını benimsemiştir. Toplumcu gerçeklilikte, sanatçılar toplumsal eşitsizlikleri ve sömürüyü eserlerinde estetize edip toplumun görüşüne sunarken sanatını ve eserlerini de tarihsel bir sürecin ürünü olarak izleyicisiyle buluşturmaktadır. Bu bağlamda Sekban''ın beş eseri makaleye konu olup, analiz edilmeye çalışılmış olup eserlerde yer alan sembol ve renkler iletişim bağlamında ele alınarak irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nedret Sekban, Sembol, İletişim, Toplumcu Gerçekçilik

LANGUAGE OF SYMBOLS IN NEDRET SEKBAN'S PICTURES

Abstract

Communication is one of the most effective instruments for expressing various needs of people besides their own feelings and thoughts and at the same time understanding others. Therefore, human beings have always found a way to express themselves under any circumstances. He also felt the need to show every moment, every situation and condition in the society by communicating with art. As the experience of self-observation and recognition increases in this communication process, the use of manual skills and communication language has also been enriched. Therefore, communication has been an important resource that contributes to the development of everything shaped in human emotions and thoughts along with art. In every society, artists both protected their traditions and cultural identities by using various communication tools and also had the opportunity to spread their own thoughts and values. Nedret Sekban, one of today's artists, has adopted the socialist trend of reality. In socialist reality, while the artists aesthetize social inequalities and exploitation in their works and present them to the view of the society, they bring their art and works to the audience as a product of a historical process. In this context, five works of Sekban are the subject of the article and tried to be analyzed, and the symbols and colors in the works are examined in the context of communication.

Keywords: Nedret Sekban, Symbol, Communication, Socialist Realism

GİRİŞ

İletişim, tüm canlı ve cansız varlıkların var olma nedeni olarak evrensel bir olgudur. Bu nedenle bilim, teknoloji, sanat ancak iletişimle birlikte var olmuş ve varlığını sürdürerek gelişebilmiştir. İletişim süreci içinde kendini gözlemleme ve tanıma deneyimleri çoğaldıkça, el becerileri ve dilin kullanışı da zenginleşmiştir. İnsan, yaşamını daha zevkli kılma amacıyla kullandığı enstrümanları, yaptığı şekil, çizgi, ses, söz, beden dilini ve estetik yetkinlikleriyle zenginleştirerek sanata dönüştürmüştür. Bu da doğa ve kendisiyle iletişimindeki etkileşimine katkı sağla-

mıştır. Bu anlamda sanat ve iletişimin, birbirini var etme sürecinde yaşamsal bir ilişkisi olduğu bir gerçektir. İnsanoğlu çevresini algılarken kendini anlatma biçimine estetik değerleri de katarak iç iletişiminden elde ettiği verilerle de kendi duygu ve düşünce süzgecinden geçirdiği her şeyi sanata dönüştürme yollarını bulmuştur. Böylece günümüzde iletişim teknolojinin sunduğu pek çok imkanlarla beraber insanoğlu hem kendini, hem de sanatını yerellikten, evrenselliğe de ulaştırmıştır (Ören, 2015:214). Çünkü insanlar başkalarıyla bir arada olabilmek, onları anlayabilmek, kendilerini anlatabilmek ve aynı zamanda onları etkileyebilmek için yani toplumsallaşabilmek için daima bir iletişim içerisinde olmuşlardır (Arden, Booggs 1999, Doğan 1998, Dökmen 2003).

Bu günde her toplumda da sanatçılar, duygu ve düşüncelerini, kültürel, toplumsal ve ahlaki yönden irdeleyerek eserlerine yansıtmaktadırlar. Dolayısıyla herhangi bir ressamın eserlerine bakıldığında sanatçının yaşadığı toplum, kültür, duygu ve düşünceleri rahatlıkla ulaşmamız mümkün olabilmektedir.

Makaleye konu olan sanatçı Nedret Sekban, toplumcu gerçekçilik akımının önemli isimlerinden biridir. Toplumcu gerçeklilikte, sanatçılar toplumsal eşitsizlikleri ve sömürüyü eserlerinde estetize edip toplumun görüşüne sunarken sanatını ve eserlerini de tarihsel bir sürecin ürünü olarak izleyicisiyle buluşturmaktadır. Aslında sanatçılar, bize duyurmak istediği acıyı, abartılmış görüntüler, zincirler ve sopalar gibi işkence aletleri ile değil de bedenin dili ile anlatmayı tercih etmişlerdir. Sanatçının resimlerinde de eller, boyundaki adaleler ve kasılmalar acının, gerilimin, bekleyişin göstergeleri olarak görülmektedir. Resimdeki ışık ve gölge ilişkisi yalnızca kütleyi değil, kütlenin içindeki dinamizmi de inşa etmiştir. Yanmakta olan bir ateş, insan grupları, bekçi köpeği, ellerdeki aletler bir olaydan çok, insan-doğa, insan-iş, insan-insan ve insan-kültür ilişkilerini de anlatmıştır. Karanlık içinde bir metalin parlayışı, karşı karşıya duran yüzlerin birbirlerine yansıttığı ışıklar, sanatçının hikâyesini oluşturan unsurlardır. Sekban'ın resminde gerçekçilik, belirli bir durumdaki insanın varoluşundaki anlamı, sosyal ve felsefi açıdan sorgulamaya çalışılan bir yaklaşım içerisinde algılanmıştır

1. Sanatçının Eserlerinde Kullandığı Semboller

Ağaç: Hayat ağacı, bilgi, kader, yaşam, ölüm, ölümsüzlük ve yeniden doğma temasında kullanılan kozmik bir ağaç olarak da tanımlanmaktadır. Yeryüzü ve yeraltını birbirine bağlayan hayat ağacı, evrenin merkezini de belirlemektedir. Orta Asya Şamanizm inancında bu ilahi ağaç, milleti koruyan ve kötü ruhları kovan bir ana sembolünü de temsil etmektedir (Beksaç, 1998:60). Aynı zamanda ağaçlar bereketli bir ömür ile kudreti de belirmektedir (Wilkinson, 2011: 94).

Kuş: Kuş, daima ilahi hürriyetin canlı, tanrısal bir bağımsızlık diyebileceğimiz kavramın ve ruhun sembolü olmuştur. Kuşun psikolojik olarak insanı etkileyen yönü, onun gibi uçma hevesini uyandırıp, bu girişimlerde onu cesaretlendirmesidir (Ersoy, 2007:285).

Kuş motiflerinin Anadolu sembolizm sanatında özel bir yeri bulunmaktadır. Uğursuz sayılan baykuş, karga ve uğurlu sayılan güvercin, bülbül, kumru gibi kuşlar, bu simgesel motifler

dünyasında önemli yerlere sahiptirler. Mutluluk, sevgi, sevinç, özlem, haber beklentisi bazen bir kadınla özdeşleştirilen bu kuşlar, kutsal ve gök tanrıların yönetimde olmuşlardır. Ayrıca kudret ve kuvveti de simgelemişlerdir. Çok tanrılı dinlerde kartal, ağaçkakan, kertenkele, yılan gibi canlılara insanları kurtaran, ateşi yeryüzüne indiren kutsal hayvanlar olarak da bilinmektedir (Erberk, 2002: 190).

Orta Asya Türk inancında, ölü ruhunun "kuş gibi göğe uçtuğuna" inanılmıştır. Asyalılar kutsal hayvan saydıkları kuşların yardımıyla doğduklarına ve öldüklerinde ise bu ruhlarla göğe yükseldiklerine ve tekrar onların yardımıyla da yeniden doğacaklarına inanmaktadır. Böylece kuşların onlara her zaman eşlik eden kutsal hayvanlar olduğu inancı yaygındır (Deniz, 2000: 186; Ateş, 2012: 156).

Türklerde "kuş figürünün ölümü temsil ve ruha refakat ettiği ileri sürülmüştür. Kartal ve benzeri yırtıcı kuşların da hükümranlığı ve aydınlığı temsil ettiği ve bu figürlerin yerine göre arınma, yerine göre koruyucu hayvan; bazen Şaman'ın refakatçisi bazen de hafiflik ve bilginlik sembolü olarak kullanılmışlardır" (Erginsoy, 1978: 129).

Dans: Dans etme eylemi insanı vurgulamaktadır. Törenlerle ve neşeyle ilişkilendirilmiştir. Uzun seneler sonundaki birleşmeyi de belirtmektedir (Gardin vd., 2014: 159).

Deniz: Deniz yaşamın dinamik bir sembolüdür; her şey oradan çıkar ve her şey gene oraya döner. Deniz, değişme ve yeniden doğmanın gerçekleştiği bir yer olarak da kabul edilmektedir (Ersoy, 2000: 195).

Köpek: Türklerde köpek sembolü kurt veya kartal gibi ulusal bir sembol olmamıştır. Şaman ayinlerinde güçlü şamanlar kurt, kartal gibi hayvanların biçimine girerken zayıf şamanlar da köpek şekline girmiştir. Köpek, yer altına inerken kullanılan ve bu olumsuz anlamından dolayı da cenaze merasimlerinde kurban edilen bir hayvan olarak ölümü temsil etmiştir. Çin ve Moğol kültürlerinin etkisiyle köpekten türeme Türklerde de görülmüştür. Genelde olumsuz anlamlarına rağmen köpeğe, İslamiyet'ten sonra avcılığa verilen önem sebebiyle dostluk, sadakat ve sabır gibi olumlu anlamlarda yüklenmiştir (Çatalbaş, 2011: 54).

İnsan: İnsana, dünyanın bir sentezi ve evrenin küçültülmüş bir modeli gözüyle bakılması, en ilkel geleneklerden başlayarak günümüze kadar gelmiştir. İnsan bir mikro kozmos, yani küçük bir evrendir. Dolayısıyla insan, sembolik kavramlara değişik yönlerden yol açan bir merkezdir. (Ersoy, 2007: 311).

Kanat: Her şeyden önce, uçma, hafifleme, kurtulma ve maddi benlikten sıyrılmanın sembolü olmuştur (Ersoy, 2000: 458).

Kedi: Dünya tarihinde kediler önce tanrılaştırılan sonra şeytanla özdeşleştirilip soykırımına uğratılan ve sonra da evin başköşesine yerleştirilen tek canlıdır. Eski Mısır'da bu yüzden kediler kutsal bir canlı olarak görülmüştür. Hatta siyah dişi kedilerin, tanrıça olarak kabul edildiğiyle ilgili örneklere yapılan arkeolojik, kazı çalışmaları sonucunda ortaya çıkan duvar kabartmalarında da rastlanmıştır. Medeniyetler geliştikçe insanlarında kedi sevgisi de artmıştır. O devirlerde, bugünkü inanışın aksine olarak bir kedinin birisinin önünden geçmesinin o kişiye

şans getireceğine inanılmıştır. (Ersoy, 2007: 266).

Köprü: Köprü ölümsüzlükten ölüme, gerçekten hayale geçişle bağlantılı olarak, dünya ile göksel yaşam arasındaki bağın sembolize etmektedir (Yücel, 2007:46).

2. Sanatçının Eserlerinde Kullandığı Renkler

Sanatçı Nedret Sekban yaptığı eserlerinde beyaz, kahverengi, mor, siyah, yeşil, kırmızı, mavi, sarı, turuncu gibi renkleri de kullanmıştır.

Beyaz: Bütün toplumların için kutsal renktir. Bazılarında ´ölümü´ simgeleyen bu renk, aynı zamanda ´öteki hayatında başlangıcını temsil etmiştir. Bu rengi sevenler, çatışmadan uzak, farklı ve özgür bir dünyanın arayışı içinde olan insanlardır. Beyaz renk, aynı zamanda saflığın ve aydınlığın simgesi olarak temizliği de sembolüdür (Ustaoğlu, 2007: 61).

Kahverengi: Bu renk kızılla siyah arasında yer alan ve daha çok siyaha yakın bir renktir. Saf olmayan ve kendini göstermeyen yer altı ateşi ile kil ve toprakla özdeşleştirilmiştir. Bunun için insanoğlunun keşfettiği ilk renk olarak da kabul edilmektedir. Yapraklardaki solgun renginden ötürü sonbaharı hatırlatır. Kırmızı ve siyah renklerden elde edildiği içinde her iki rengin özelliklerini de taşımaktadır. Roma da alçak gönüllülüğün ve fakirliğin manevi ve zihinsel olgunluğun da simgesi olmuştur. Bazı yorumculara göre bu renk gelecek için sağlam ilişkiler kurma isteğini de göstermektedir. (Ersoy, 2007: 456).

Kırmızı: Kırmızı aslında, cinselliği erkek olan bir renktir; alevin rengidir. Sembolizm prensiplerinde alevde erkektir. Kırmızı, ilkel astronomide, güney yönünün ve öğlen vaktinin göstergesi olarak da kabul edilmiştir (Ersoy, 2002: 56). Bu renk güneşin ve tüm savaş tanrılarının rengidir. Eril hareket ilkesini, ateşi, hükümdarlığı, aşkı, hazzı, gelin ve evlilikle ilgili birtakım hususları da ifade etmektedir (Çoruhlu, 2000: 186). Ateşin rengi olan kırmızı, cehennemin, şeytanlığın rengi olarak da sembolize edilmiştir. Kırmızı bayrak, başkaldırı ve devrimin da rengi olmuştur (Uçar, 2004: 51).

Mavi: Doğu yönünün simgesi olan mavi, göğün de rengi olmasından dolayı çoğu kere gök unsuruna işaret eden çeşitli öğelerin simgesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Sıfat olarak bir isimle kullanıldığında bu renk, o ismin Gök Tanrı ya da gökte olduğuna inanılan ruhlarla ilişkili olduğunu da göstermektedir (Çoruhlu, 2002: 188). Renklerin en az düzeyde ki maddesel (nesnel) olanıdır. Göğün temel, psişik planda ise, ruhun ve düşüncenin rengidir (Ersoy, 2000: 58). Gökyüzü, su ve denizlerin, aynı zamanda sonsuzluk ve huzurun rengi olarak da bilinmektedir (Uçar, 2004: 53).

Mor: ´Erotizmin sonu´ olarak da tanımlanan bir renktir. Mesleki açıdan da ikili ilişkilerde seçilecek en ağır renklerden birisidir. Sanatçı ruhlu insanların, meraklarının ve fantezileriyle yaşayanların tutkun oldukları bu renk, işin ehli aşıkların kopamadıkları bir renk olarak da karşımıza çıkmaktadır (Ustaoğlu, 2007: 61).

Sarı: Renkler içinde en sıcak olanıdır. Söndürülmesi ve ısısı en zor ve en çok olan ateşle, yani güneşle ilişkilendirilmiştir. İslam'da altın sarısının, masumiyet ve iyi huyluluğu, soluk

renginin ise ihanet ve düş kırıklıklarını simgelediği öne sürülmüştür (Ersoy, 2000: 55). Dünya şemasına bakıldığında Türklerde sarı renk, merkezin rengi olarak (yağız ya da kara renk yanında) kabul edilmiştir. Aynı zamanda toprağın, yani yaşamın rengidir. Bu nedenle yer unsuruyla bağlantılıdır (Çoruhlu, 2002: 193).

Siyah: Bu renk var olmanın ve gençlik başkaldırısının tipik bir rengidir. Korku ve umutsuzluğun yanı sıra ölümü de çağrıştıran siyah renk, seremoni ve tören giysisi olarak da o cazibenin rengi haline dönüşmüştür (Ustaoğlu, 2007: 60). Koyu renk içerisinde en koyusu kuşkusuz siyah renktir. Bu renk, güneşin tüm ışınlarını absorbe ederek (emerek) kendi varlığına mal eder ve geri göndermez. İşte bu olay, bu renk için yaşamın ölüme doğru gidişini ve onun içinde kaybolup bitişini de temsil etmektedir (Ersoy, 2000: 66).

Turuncu: Canlılığı ve dışadönüklüğü simgeleyen bu renk için, psikolojik bağlamda insanlara mutluluk ve enerji hissi verdiği kabul edilmiştir (Koloğlu, 2011:19). Gökteki güneşle, yeraltındaki ateşin ortasında bulunduğu varsayılmıştır, Vahiy yoluyla da Tanrı aşkına ulaşmanın olduğu kadar ruhsal dengenin ve aşırı şehvet düşkünlüğünü de simgelediği düşünülmektedir (Ersoy, 2002: 63).

Yeşil: Renklerin içinde, Tanrı ile doğayı birleştiren bir renk olarak da tanımlanmaktadır. Ayrıca, sonsuz yaşam ve ruhun yeniden canlanmasını da göstermektedir. Yapraklarını dökmeyen ve yeşil kalan ağaçlarda bu bakımdan daha makbul tutulup sevilmiştir (Ersoy, 2002: 61). Yeşil, baharın, canlılığın ve olumlu dinginliğin rengi olarak da kabul görmektedir. İslamiyet'te kutsal bir renk olan yeşil, Hıristiyanlıkta Baba, Oğul ve Kutsal Ruh üçlemesini de ifade etmiştir Uluslararası sembolik bir yapı içinde yeşil, kırmızının karşıtı olumlu bir sembolizme de sahiptir (Uçar, 2004: 56).

3. Nedret Sekban'ın Eserlerinin İncelenmesi



Resim 1. Koynunda mı Dalgaların II / Tuval üzerine yağlıboya / 160x205 cm / 2003

Kullanılan Renkler: Yeşil, kırmızı ve mavi kullanılmıştır.

Kullanılan Öğeler: Deniz, sandal ve insan figürü yer almaktadır.

Eser Analizi: Kompozisyonun büyük çoğunluğu elini sandala yaslamış olan bir erkek figüründen oluşmaktadır. Bu figür, dalgalı bir denizin üstünde kırmızı sandalda ayakta duran ve düşünceli bir şekilde betimlenmiştir. Elinde sigarası bulunan bu adamın yaşı epeyce büyüktür ve kıyafetinden de anlaşılacağı üzere balıkçılıkla uğraşmaktadır. Resme baktığımızda havanın kapalı olduğunu ve kuşların da gökyüzünde hızlı bir şekilde hareketleri görülmektedir. Resmin geneli soğuk renklerden oluşmakta olup yağlı boya ile tuvale aktarılmıştır.

Eserin Yorumu: Nedret Sekban'ın tuval üzerine yağlı boya olan bu eserinde tam ortada yaşlı bir adam sandalın üzerinde bulunmaktadır. Kırmızı renkte olan bu sandal dalgaların içinde oldukça küçük kalmış olup aynı zamanda yaşlı adamın bedenine nazaran oldukça küçüktür. Resim kış mevsimini anlatmaktadır. Adamın kıyafetleri ve denizin koyu renkte olması buna işarettir. Deniz koyu renklere hakim olsa da dalgadan dolayı beyaz köpükler görülmektedir. Beyaz renk bütün toplumlar için kutsal renktir. Bu renk bazen ölümü simgelese de aynı zamanda yeni başlangıçları da temsil etmiştir. İnsanın hayat mücadelesi bazen ölümle sonlansa da daima bir çıkış noktasını da bulabilmektedir.

Denizin dalgalı, havanın kapalı ve ortamında kasvetli olması ile insan hayatındaki karşılaşılan zorluklara bir gönderme söz konusudur. Genel anlamıyla insanların yaşamları boyunca pek çok zorluklarla karşılaşacağını bu zorluklar okyanus kadar büyük olsa da insanın kendi azmiyle üstesinden geleceğini dalgalara karşı dik ve çok rahat bir şekilde ayakta durabileceğini göstermektedir. Elinde sigarasıyla adeta poz veriyormuşçasına duran bu adam ile bu mesaj bize verilmek istenmiştir. Resimde yer alan kuşlar, bu zorlukların sonunda özgürlüğe kavuşacak olan insan temsil edilmiştir **(Resim 1).**



Resim-2 Beyaz Uğur / Tuval üzerine yağlıboya / 130x162 cm / 2002

Kullanılan Renkler: Mavi, beyaz ve siyah kullanılmıştır.

Kullanılan Öğeler: Kadın figürü, köpek, deniz ve çiçek yer almaktadır.

Eser Analizi: Resmin sol tarafında bacak bacak üstüne atmış elinde beyaz bir buket bulunan kadın yer almaktadır. Kadın koyu tenlidir ve düşünceli tavırla uzaklara doğru bakmaktadır. Kadının aksine yerde oturan köpekte farklı bir yöne bakmaktadır. Arkada yer alan deniz oldukça sakin resmedilmiştir. Resminde dağların olduğu kısımda silik bir şekilde gemi ve bir deniz feneri resmedilmiştir. Esere bakıldığında soğuk renkler yer almaktadır.

Eserin Yorumu: Bu eserde yer alan kadında bir önceki eser ile aynı karamsarlığı yaşamaktadır. Bu kadın sırtını denize (aslında hayata) dönmektedir ve birazda kızgın veya kırgın görünmektedir. Yaşadıkları onu hayata karşı belki de kızgın yapmıştır. Elinde beyaz bir çiçekle bir umut içinde belki de gelmesini arzu ettiği birini beklemektedir. Çiçeklerin beyaz olması onun bu saf duygularının bir sembolüdür.

Yerde kadının yanında yer alan köpek onun bekleyişinde ona destek olmaktadır. Köpeğe, aslında dostluk, sadakat ve sabır gibi olumlu anlamlarda yüklendiği bu resimde kadınla bazı anları onunla paylaşmaktadır. Resme genel olarak bakıldığında deniz sakin hava açıktır, Burada sanatçı aslında bizlere hayat konusunda ne olursa olsun açık bir kapı bırakarak umutsuzluğa kapılmamamız mesajı verilmek istenmektedir **(Resim 2).**



Resim-3 Lodosda Çiçekçi / Tuval üzerine yağlıboya / 130x162 cm / 2003

Kullanılan Renkler: Beyaz, yeşil ve sarı kullanılmıştır.

Kullanılan Öğeler: Deniz, ağaç, çiçek, kadın ve kuş figürü yer almaktadır.

Eser Analizi: Tuval üzerine yağlı boya olan bu eserde soğuk renkler hakimdir. Kompo-

zisyonun ortasında deniz kenarında yerde oturan bir kadın figürü yer almıştır. Bu figür sarı desenli kısa bir elbise ile ellerini bacaklarının arasında birleştirerek dalgaların kıyıya çarpmasını izlemektedir. İkisi sol tarafta biri de sağda olmak üzere toplam üç kuş bulunmaktadır. İki kuş izleyiciye doğru kanat çırparken sol kısımda sadece kanadının bir kısmını gördüğümüz kuş ise izleye arkasını dönmüş bir şekilde resmedilmiştir. Figürün önünde ve arka kısmında dalgalar şiddetli bir şekilde kıyıya çarpmaktadır. Resmin sol üst köşesinde ise ağaçlar oldukça fazladır.

Eserin Yorumu: Tuval üzerine yağlı boya olan bu eserde soğuk renklerin hakim olduğu kasvetli bir hava hissedilmektedir. Kompozisyonun ortasında yer alan ayağı çıplak yerde oturan kadın bir hayli dalgındır ve çiçeklerini yanına koyup kıyıya vuran dalgalara bakarken belki de bir sevdiğini beklemektedir. Kadının üzerindeki sarı elbisesi ile sanatçı, kadının hayattaki yaşama isteği içerisindeki düş kırıklıklarını simgelemek istemiştir. Bu düşünceyi kadının elbisenin soluk renginden ve kadının dalgın duruşundan da anlayabiliriz.

Deniz yaşamın dinamik bir sembolüdür; her şey oradan doğar ve her şey yine oraya yani aslına döner. Deniz, değişme ve yeniden doğmanın gerçekleştiği bir mekandır. Sanatçı resimde kadının ellerini dizlerinin arasından kenetleyerek göstererek aslında her insanın yaşamında var olan bir takım çözülemeyen sorunlara gönderme yapmak istemiştir. Resmin sol kısımda seyirciye doğru uçmakta olan iki beyaz kuşla İnsan hayatı mutluluk, sevgi, sevinç, özlem ve haber beklentisi ile özdeşleştirilirken, aslında hayatın bir şekilde devam ettiğinin bir göstergesidir.

Resmin en arkasında oldukça fazla sayıda ağaçla ise, kader, yaşam, yeniden doğma temasında kullanılmış olan bu ağaçlar diğer adıyla hayat ağacı, kullanılan rengi itibariyle sanatçı ne kadar sıkıntı çeksek de sonuçta bir huzur ve mutluluğa ereceğinin işaretlerini bize vermektedir **(Resim 3).**



Resim-4 Saim Ağa / Tuval üzerine yağlıboya / 160x205 cm / 2003

Kullanılan Renkler: Kahverengi, beyaz ve mavi kullanılmıştır.

Kullanılan Öğeler: Deniz, sandal ve erkek figürü yer almaktadır.

Eser Analizi: Havada gri ve beyaz bulutlar bulunmaktadır. Sol tarafta çok uzaklarda olduğu görülen iki kuş figürü resimde yer almıştır. Hareket halinde olan bir balıkçı resmin ortasında yer almıştır. Kullanılan renkler içerisinde beyazdan mavi ve siyaha kadar çeşitli tonlarla resim tamamlanmıştır.

Eserin Yorumu: Resim 1 de yer alan eser ile yukarıdaki eser konu bakımından hemen hemen aynı olup ortak nesne kullanımı dikkat çekmektedir. İki resimde de kıyafetlerinden anlaşılacağı üzere yaşlı bir balıkçı, hayatının belli bir dönemini geçirmiş olduğu dalgalı bir denizde, sallantılarla (aslında hayatımızdaki mücadeleler) uğraşmaktadır. Sırtını karanlık bir yöne doğru çeviren bu insanın belki de hayata küsmüş olduğunu arkasındaki beyaz bulutlar ile kuşların yer aldığı uzak yerlerden (gelecek) ve aydınlıklar dan uzaklaşmasından anlayabiliriz. Resimde yer alan koyu renklerde bu düşünceyi pekiştirmektedir. Ressam kara bulutları, yaşlı adamın bulunduğu yerin üzerinde resmetmiştir. Kara bulutlar bir deyim olup, sıkıntı ve felaketlerle geçen, uğursuz kabul edilen kötü günler yaşamak anlamına gelir. Resimdeki yaşlı adamında kendi içinde manevi sıkıntıları olduğu söylenmişti buna nazaran üzerindeki kara bulutlarda bu varsayımı nitelemektedir. Bulutlarda ki siyah ve gri renk için şunlar söylenebilir, siyah özellikle ölümün ve matemin rengidir, tarih boyunca ölüm korkusunu simgelemiştir **(Resim 4).**

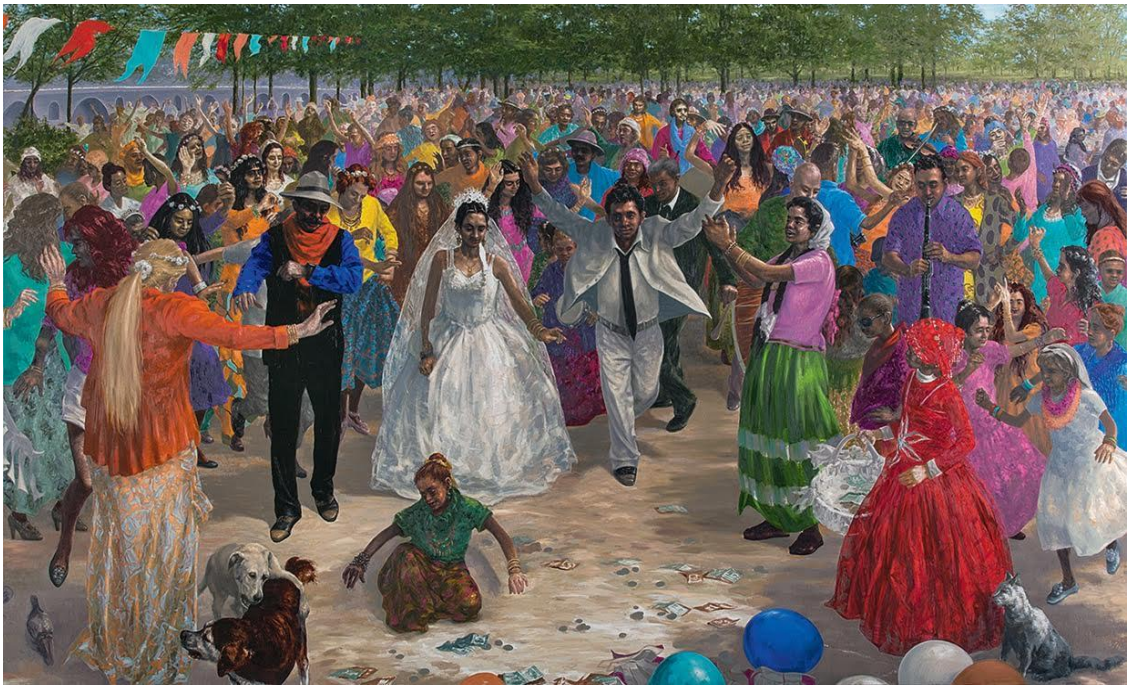

Resim-5 Roman Düğünü / Tuval üzerine yağlıboya / 220x370 cm / 2016

Kullanılan Renkler: Beyaz, kırmızı, turuncu, mor ve yeşil renkler ağırlıktadır.

Kullanılan Öğeler: Kadın ve erkek figürleri, kedi, köpek ve ağaç yer almaktadır.

Eser Analizi: Roman düğününde herkes dans edip eğlenmektedir. Gelin ve damat resmin ortasında yan yana dans ederken etrafındaki insanlarda onlara eşlik etmektedir. Yerde balonlar ve paralar saçılmış bir şekilde resimde gösterilmiş olup küçük bir kızda yerdeki paraları toplamak için yere eğilmiştir. Resimde iki köpek birbirleri ile oynaşmakta ve onları da bir kedi izlemektedir. Kedinin yanında kırmızı gelinlikli bir kız çocuğu beyaz gelin sepetini tutmaktadır. Resmin en arka kısmında ağaç ve bu ağaçlara kadar uzanan süslemelere de yer verilmiştir. Arka planda ise uzun bir köprü yer almıştır.

Eserin Yorumu: Nedret Sekban oldukça fazla insanın yer aldığı roman düğününü resmetmiştir. Resimde çingeneler genellikle popüler medyanın renkli bir panoramanın ya da "başka bir dünyanın" unsurları olarak temsil edilmişlerdir. Resimde romanların renkli kişiliklerinin kıyafetlerine yansıdığı bir ortam vardır ve insanından hayvanına kadar herkes fazlasıyla eğlenerek dans etmektedir. Aslında sanatçı çingenelere çalışmasında yer verirken yaşadığımız hayata bir gönderme yapmıştır. Çingeneler hayatı daima hafife alıp her an her şeyden mutlu olmayı başarabilen insanlardır.

Resimde bir kır düğünü sahnelenmiştir. Hayata yeni başlayacak olan bir çift ile onların bu hayatlarının en güzel gününde onlara iştirak eden insanlar resimde yer almıştır. Hayatımızın hep o ilk günkü gibi güzel olması temennisini sanatçı bize bu çalışmasıyla iletmek istemiştir. . Resmin arka tarafında sonu gözükmeyen köprü ve ağaçlarla sanatçı hayat yolunda insanların her şeyle karşılaşabileceğini ama bu yolda karar verici olanın insanın kendisi olacağını anlatmıştır. Çünkü mutlulukta kederde hep biz insanlar içindir. Huzuru bulmak ise biz insanların elindedir. Bunu da resimde yeşil renkte yer alan ağaçlardan anlamaktayız **(Resim 5).**

SONUÇ

Toplumcu gerçekçilik akımının önemli isimlerinden biri olan Nedret Sekban'ın, beş eseri üzerinden analiz yapılmıştır. Sekban eserlerini çoğunlukla toplumdaki alt kesimden olan insanların günlük hayatlarından detayları bizlerle paylaşmak istemiştir. Seçtiği konular arasında özellikle çingeneler, çiçekçi kadınlar ve balıkçılar yer almaktadır. Bir nevi zorluklarla hayatlarına devam ettiren bu insanların meşakkatli meslekleri ile hayatlarını sürdürürken onların hayata bakış açılarını izleyicilerle buluşturmayı da önemli görmüştür. Eserlerinde figüratif bir üslupla, insan-doğa, insan-iş, insan-kültür ilişkilerine değinmiştir. Resimlerinde kullandığı renklerle oluşturduğu ışık ve gölge ilişkileri yalnızca kütleyi değil, kütlenin içindeki dinamizmi de yardımcı olmuştur. Eserlerde yer alan birçok ortak renk, biçim ve sembollerden bazıları ise alt kesimden olup zorluklarla çalışan insanlar, azgın deniz, kuş, köpek, ağaçlar ve çingeneler olmuştur. Sekban'ın resmindeki gerçekçilik olgusu da aslında belirli bir durumdaki insanın varoluşundaki anlamını sorgulamamıza, sosyal ve felsefi açıdan da destekler mahiyettedir. Nedret Sekban, eserlerinde bize duyurmak istediği insana has acı, üzüntü, keder vb. duygularını, işkence aletleri, zincir, sopa gibi sembollerle göstermek yerine beden dili ile anlatmayı tercih etmiştir. Sekban eserlerinde, toplumsal eşitsizlikler ile sömürüyü de eserlerinde kendi düşüncesine göre ifade ederken sanatını ve eserlerini de tarihsel bir sürecin ürünü olarak izleyicisiyle buluşturmuştur.

Bu bağlamda sanatçının makalede yer alan beş eseri, figür ve konu bakımından farklı olsalar da sonuç olarak toplumun aynı kesimini yansıtmaktadır. Sonuç olarak Nedret Sekban toplumda yer alan fakat çok göz önünde bulunmayan bu insanları daha doğrusu önemsemediğimiz bu insanları eserlerinin merkezinde kullanarak onların da var olduğu gerçeğini gözler önüne sermiştir.

KAYNAKÇA

Arden E. Boggs UK (1999). Interpersonal Relationships. W. B. Saunders Company, Phidadelphia.

Beksaç, Engin (1998). Avrupa Sanatı. İstanbul: Troya Yayıncılık.

Çatalbaş, R. (2011). "Türklerde Hayvan Sembolizmi Ve Din İlişkisi" Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi 3/12 (2011): 53-54.

Çoruhlu, Y., 2002, Türk Mitolojisinin Ana Hatları. İstanbul: Kabalcı Yayınları

DENİZ, B. (2000). Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygılar. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.

Erberk, Mine (2002). Çatalhöyük'ten Günümüze Anadolu Motifleri. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara.

Erginsoy, Ülker (1978). İslam Maden Sanatının Gelişmesi. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları 265.

Ersoy, N. (2000). Semboller ve Yorumları. İstanbul: Zafer Matbaası

Ersoy, N. (2007). Semboller ve Yorumları, İstanbul: Dönence Basım

Gardin, N., Olorenshaw, R., Gardin, J. & Klein, O. (2014). Larousse Semboller Sözlüğü (1. Baskı). B. Akşit (Çev.). İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

KOLOĞLU, D. (2011). Günümüz Sanatında Renk Ve Işığın Dramatik Etkileşimi, Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ören, Şenkaya. "Sanatın Doğuşunda İletişimle Aralarındaki Varoluşsal Birliktelik Ve Sanat Eyleminde Psikolojik İletişimin Önemi". Atatürk İletişim Dergisi Sayı 8 (Ocak 2015).

Uçar, T. F., 2004, Görsel İletişim ve Grafik Tasarım. İstanbul: İnkılap Yayınevi

Ustaoğlu, E. (2007). Renklerin İnsan Yaşamındaki Yeri, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Wilkinson, K. (2010). Semboller ve İşaretler (1. Baskı). S. Toksoy (Çev.). İstanbul: Alfa.

Yücel, M. M., (2007). 17. Yüzyıl Hollanda Resminde Sembol Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.